

Міністерство освіти і науки України
Полтавська обласна державна адміністрація
Полтавський державний аграрний університет
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рада молодих вчених Полтавського державного аграрного університету

***IX Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
молодих вчених***

***«Наукове забезпечення розвитку національної економіки:
досягнення теорії та проблеми практики»***

**10 листопада 2022 року
м. Полтава**

Редакційна колегія:

Аранчій Валентина – кандидат економічних наук, професор, в.о. ректора Полтавського державного аграрного університету.

Дорогань-Писаренко Людмила – кандидат економічних наук, професор, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Зоря Олексій – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, заступник декана факультету обліку та фінансів з наукової роботи Полтавського державного аграрного університету.

Чумак Валентина – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Безкровний Олександр – кандидат економічних наук, доцент, заступник декана факультету обліку та фінансів, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Зоря Світлана – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету.

Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (м. Полтава, 10 листопада 2022 року). Полтава, 2022. 157 с.

У збірнику надруковані матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених «Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики». Конференція проведена у рамках виконання науково-дослідної теми Полтавського державного аграрного університету «Концепція інвестиційного й фінансово-кредитного забезпечення техніко-технологічного оновлення і розвитку аграрного виробництва як складової продовольчої та економічної безпеки» (номер державної реєстрації 0120U105469). Відповідальність за зміст і редакцію наукових праць несуть їх автори. Для здобувачів вищої освіти та молодих вчених закладів вищої освіти.

© Колектив авторів, 2022 рік

© Полтавський державний аграрний університет

Україні): Security management of the XXI century: National and geopolitical aspects. Issue 2: [collective monograph] in edition I. Markina. Prague. Nemoros. s.r.o. 2020. Czech Republic. 197–204 p. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7656>.

**Світлана Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування;
Юрій Тютюнник, к.е.н., доцент, професор кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет**

СТРУКТУРА ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Одним із видів зовнішньої торгівлі є торгівля послугами. Для проведення досліджень щодо динаміки та структури зовнішньої торгівлі послугами необхідна статистична інформація. Формування статистичних даних щодо зовнішньої торгівлі послугами здійснюється на підставі «Методологічних положень зі статистики зовнішньої торгівлі послугами», затверджених наказом Держстату України № 43 від 08.02.2013 р.

Для співставності досліджень послуги оцінюють у вартісних показниках. Вартість експорту послуг – це вартість окремого виду послуги, наданої українським суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності іноземному суб'єкту господарської діяльності як на території України, так і за її межами згідно з договорами (контрактами) або в усній формі договору. Вартість імпорту послуг – це вартість окремого виду послуги, наданої українському суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктом господарської діяльності як на території України, так і за її межами згідно з договорами (контрактами) або в усній формі договору.

Зовнішньоекономічні послуги – це товари, які не проходять митного контролю і на який не оформляють митну декларацію. Послуги не набувають форми матеріальних об'єктів, на які розповсюджуються права власності. Реалізація послуг та їх виробництво невідокремлені один від одного. Головною особливістю в торгівлі послугами є те, що повинна відбутися операція купівлі-продажу, яка охоплює діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності (резидентів та нерезидентів), що побудована на взаємовідносинах між ними, та має місце, як на економічній території України так і за її межами. Обсяги експорту включають надходження коштів від нерезидента за надані послуги (експорт). Обсяги імпорту – перерахування коштів нерезиденту за одержані послуги (імпорт).

Моментом здійснення процедури реєстрації експорту-імпорту послуг є дата їх фактичного надання або одержання на підставі принципу нарахування (по виписаних рахунках), у більшості випадків дата реєстрації цих операцій

співпадає з часом виробництва послуг. Час відображення в обліку може бути пов'язаний з такими факторами, як термін підписання контракту, термін платежу, термін зобов'язання по сплаті за послуги. Ці дати не завжди співпадають з датою відображення в бухгалтерському обліку. Реєстрація послуг у таких випадках відбувається, коли змінюється право власності, а в платіжних документах відбувається проведення у експортера та імпортера, коли вартість за послугу створюється, обмінюється, передається.

Експорт (імпорт) послуг реєструється на момент підписання зовнішньоекономічного контракту (договору). Це матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності. Моментом здійснення контракту є момент, на який покладено всі обов'язки за зазначеним контрактом, включаючи оформлення векселів або укладання кредитних угод.

Під час аналітичних досліджень визначають сальдо зовнішньої торгівлі послугами. Сальдо – це різниця між фінансовими надходженнями (як оплата за надані послуги українськими резидентами) й витратами (як оплата за отримані українськими резидентами від нерезидентів послуги) за певний проміжок часу. Перевищення обсягу надходжень фінансів свідчить про позитивне сальдо, перевищення обсягу витрат – про негативне.

Державне статистичне спостереження щодо зовнішньої торгівлі послугами здійснюється за формою № 9-ЗЕЗ (квартальна) «Звіт про експорт (імпорт) послуг», яка містить інформацію, зазначену у відповідних документах управлінського та бухгалтерського обліку (договорах-контрактах між підприємствами партнерами, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність послугами; актах здачі-приймання робіт; банківських валютних рахунках, платіжних вимогах-дорученнях на виконання або одержання послуг; звітах про використання коштів виданих на відрядження або під звіт; оборотно-сальдових відомостях).

Державне статистичне спостереження за формою № 9-ЗЕЗ (квартальна) проводиться на суцільній основі із квартальною періодичністю. Інформація формується за даними підприємств-юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, незалежно від розміру, та організаційно-правової форми господарювання, постійних представництв нерезидентів в Україні, які здійснювали експортно-імпорتنі операції послугами, центральних та місцевих органів виконавчої влади, всіх головних розпорядників державного та місцевого бюджетів. Проаналізуємо структуру зовнішньої торгівлі послугами за видами у Полтавській області у 2021 році (табл. 1). Розрахунки проведені за даними Головного управління статистики у Полтавській області [1].

За результатами розрахунків (табл. 1) у структурі експорту послуг переважає експорт послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (31,7 %) та послуги з переробки матеріальних ресурсів (23,3 %), а у структурі імпорту – послуги пов'язані з фінансовою діяльністю

(35,7 %) та роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності (23,2 %).

Таблиця 1

Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами у 2021 році

Найменування послуги згідно з КЗЕП	Експорт			Імпорт		
	тис. дол. США	у % до 2020 р.	у % до загальног о обсягу	тис. дол. США	у % до 2020 р.	у % до загальног о обсягу
Усього	42330,6	104,5	100,0	95477,6	97,9	100,0
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	9855,0	101,9	23,3	–	–	–
Послуги для переробки товарів з метою реалізації за кордоном	9855,0	101,9	23,3	–	–	–
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	1504,3	439,3	3,5	1429,0	108,7	1,5
Транспортні послуги	9075,5	120,9	21,4	4689,3	84,8	4,9
Послуги, пов'язані з подорожами	4574,7	58,6	10,8	3987,3	112,9	4,2
Послуги з будівництва	1547,4	188,5	3,7	к	к	к
Послуги зі страхування	к *	к	к	57,0	3697,4	0,1
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	–	–	–	34131,3	97,3	35,7
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	к	к	к	22152,1	113,1	23,2
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	13421,0	141,6	31,7	4502,6	157,2	4,7
Ділові послуги	1931,5	43,3	4,6	20919,3	72,2	21,9
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	к	к	к	196,9	к	0,2
Державні та урядові послуги	–	–	–	к	к	к

* Символ (к) – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

У цілому в 2021 році експорт послуг становив 42330,6 тисяч доларів США (що на 4,5 % вище показника 2020 року), а імпорт послуг – 95477,6 тисяч доларів США (відбулося скорочення на 2,1 %). Таким чином, спостерігається негативне сальдо зовнішньої торгівлі послугами у 2021 році, так як відбулося перевищення обсягу витрат порівняно із обсягом надходження фінансів.

Література:

1. Соціально-економічне становище Полтавської області за січень 2022 року: Статистичний бюлетень. Полтава: Головне управління статистики у Полтавській області, 2022. 64 с. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.11.2022)

Світлана Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування;
Юрій Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет
СТРУКТУРА ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ У ПОЛТАВСЬКІЙ
ОБЛАСТІ..... 123

Юрій Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Світлана Тютюнник, к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет
ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА..... 126

Валерія Фурса, здобувач вищої освіти СВО Магістр;
Валентина Чумак, к.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ 128

Анастасія Чернуш, здобувач вищої освіти СВО Магістр;
Олександр Сокол, здобувач вищої освіти СВО Магістр;
Олексій Безпалько здобувач вищої освіти СВО Магістр;
Яна Дроботя, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет
УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ 130

Вікторія Шевченко, здобувач вищої освіти СВО Бакалавр
Полтавський державний аграрний університет
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ 132

Вікторія Шевченко, здобувач вищої освіти СВО Бакалавр;
Оксана Краснікова, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет
МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ БАЗИ
МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ 134